

Krajcar opisuje svoje življenje.

Jedva sem zagledal na Dunaji luč svetá, poslali so me v svet, in v 13. urah sem se pripeljal z jadernim vlakom, v žepu nekega trgovca, na obali jadranskega morja, v Trst. Bil sem takrat še lep, svetál in nepokvarjen. Trговец je imel mladega sina, in da bi mu storil malo veselja, podaril me je otroku, ki izvestno ni znal, da imam tudi jaz svojo vrednost, da brez mene ni goldinarja. Cvilil sem mu v žepu — kakor ljudje pravijo — in težko je čakal ugodnega trenutka, da zleti z menoj k branjevki ter me dá starikavej ženiči za kôpo rudečih črešenj. Slednjič se mu to posreči in bil sem zopet v velikej družbi bratov krajcarjev. Ali v njihovej družbi sem zgubil uže nekaj svoje prvotne svitlobe in lepote. Še tistega dne na večer nas je razpostavila žena v svojem zaduhlem stanovanji v dolgih vrstah po mizi, in ko nas je prešela, pomêde nas v mošnjíček in zaveže. Več dni nisem z družimi továriši vred videl belega dné; zato je ne vem, kje smo bili ta čas spravljeni. Za nekaj dni sem bil zopet rešen te sužnjosti; žena, naša gospodariča, dala nas je — menda v zameno — na milost in nemilost v roke velikemu, zaraščenemu možu. Kakor sem takój slutil, bil je to nekov trgovec in nisem se varal. Ž njim sem potoval v daljine kraje, na Laško, kjer se mi pa ni nič kaj dobro godilo. Ko smo dospeli v Milan, hitel je mož z nami — bilo nas je uže prav malo v žepu — v neko menjalnico ter nas zamenjal za druge nam podobne, bakrene brate, ki so pa bili vendar dokaj različnejši od nas. Dolgo smo ležali v blagajnici, prestali mnogo vročine, dolgega časa in Bog zna, kaj še družega. Slednjič nas pošljejo v Trst, kjer se je začela nova dóba mojemu življenju.

Moj gospodar je bil nek gospod, ki je šel na „Velikega zvonarja,“ najvišjo goro na Koroškem. Ne vem po kakem naključji sem mu padel iz žepa ter obležal gotovo 3000 metrov visoko nad morjem, na stezi, ki pelje na vrh gore. Moj gospodar me ni veliko pogrešal, a druga je bila za mene. Strah in gróza sta me preletavala v tej samoti in misel, da bodem obležal za vse veke, tirala me je do skrajnega obupa. — Dan je minul za dnevom, a pomoči ni bilo od nikodar. Sneg je začel uže naletavati in me zakril očem rešiteljev. Hvala mojemu bakrenomu zdravju in mojej bakrenoj naravi, prestal in preživel sem dolgo zimo pod težko sneženo odejo. Tudi vodeni curek kopnečega vzpomladanskega snega me ni mogel utopiti, da-si je dolgo drl nad menoj. Na te nezgode je prišel dan rešitve. Po stezi prisopiha s počasnim korakom ubog črednik, ki je nabiral planinskih cvetic. Drug družega sva se razveselila, ko sva se ugledala. Pobral me je in vtaknil v žep. Sedaj sem še le videl, kako hudo me je dolga zima oškodovala. Zelenec me je bil precej objedel, in moja prvotna lepota je popolnem zginila. — Ali hvaležen, da sem bil rešen gotove smrti, stopil sem rad v svojo službo. S tremi drugimi továriši sem romal v dolino k pekarji, ki je utešil našega lačnega gospodarja s hlebom kruha.

Da-si sem do sedaj uže mnogo prestal, vendar me ni nobeden mojih gospodarjev poškodoval telesno. Druga se mi je pa godila pri mojem novem komaj desetletnem gospodarji, ki me je dobil iz pekarjevih rok. V teku jednega dné me je takó pokvaril, da sem bil od slej vedno v zasméh svojim

čvrstim, nepokvarjenim tovarišem. V moje bakreno meso je zavrtal luknjo, navezal me na dolgo nit in sukal po zraku, da sem odletaval na vse strani. — Naposled mi je narezal na zadnjo stran z nožem križ, ki mi ni nikdar več zarastel. Tako razmesarjenega me je nesel v prodajalnico ter si kupil za me sladkih rožičev. Koder sem hodil od sih dob, povsod so me nezaupno ogledovali.

Kakor znano, dajejo nas vbogajme starim, bolehnim ljudem, ki si ne morejo z delom kruha služiti. Tudi mene je to doletelo. Dobil me je nek starček, ki je zmöllil za zdravje ónega, ki me je dal njemu v last, mnogo očenašev ter me je bolj negoval, nego li bogatini moje po vrednosti više brate in sestre. Mož je živel po največ od milostinj, ki jih je dobival po hišah. Tudi oblačil si ni kupoval za svoje novce. Spravljal nas je za óne čase, ko mu ne bode več mogoče hoditi po hišah. Zavezal nas je v stopalo stare nogavice in ondú smo živetarili z njim vred. Skrival nas je skrbno tujim očem, posebno pa ónim, ki ne vedó razločevati „kaj je moje ali tvoje.“ Osoda je hotela, da sem prišel tudi tatú v roke. Nek mlad postopač izmaknil je starcu skrit mošnjiček in okoristil ž njim sebe in svoje pajdaše. Postopači so se spravili k igri in v kratkem času sem obšel igralno mizo sto in sto kratov. Plačevali so z menoj zgubljeno igro. Po končanej igri odidejo v žganjarijo, da dobó za nas žganja. Krčmar žganjarije je bil moj novi gospodar, kjer se pa nisem dolgo mudil. Še tistega dne me vrže kot milodar v cerkveno pušico, kjer sem ležal dolgo časa. Po tem dolgem odmoru pošljejo me gospod župnik z mnogimi drugimi tovariši k svečarju za cerkvene sveče. Svečar me vtakne v žep kot denar za svoje vsakdanje potrebe. Ko se je necega dne izprehajal ob železni cesti, izmisli si šalo, za kratek čas položiti na železnocestni tir krajcar, da ga parni stroj malo pretare. Nesrečna njegova roka prine mene, ker sem bil med vsemi najgrši in najslabeji. Položi me na tir, po katerem je v nekoliko trenutkih prisopihal dolg tovozen vlak. Težak stroj in dolga vrsta voz pretisnila in razdrobila mi je moja bakrena rebra do dobrega; a neusmiljeni svečar se je smijal mojej strašnej podobi. Nič več nisem bil za rabo. Vrgel me je med stare železnino, kjer zdaj popolnoma zapuščen čakam svojega konca.

H. Podkrojšek.

— x —

Zgodovinsko - mestopisni obrazci.

(Spisuje P. F. H.)

XIV. Ljubljana.

(Dalje.)

a razvalinah nekdaž evetoče Emone se je kmalu vzdignila nova naselbina. Ko so si Longobardi prisvojili Norik in Panonijo, sezidali so okolo 527. l. v sedanjem Gradišči novo trdnjavo. Pozneje je Narzes, slavni grški vojskovodja cesarja Justinijana, premagavši Longobarde, mesto olepšal in utrdil 554—580. l. Ko je prišel potem v nemilost pri cesarji, preživel je tú poslednje dni svojega življenja.

Po teh krajih živoči Slovenci so vzdihovali skozi polstoletja pod krutim gospodarstvom divjih Avarov ali Obrov, dokler jih ni iz te krute sužnjosti rešil Samo, ki je ustanovil veliko slovansko kraljestvo 624. l. Kakih sto let